

Economics
Paper III
अर्थशास्त्र

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Suppose that a bond sells for Rs. 400. The bond returns either (Rs. -120) or (Rs. 200) with equal probability. The expected return of the bond is :

- (A) 10%
(B) 20%
(C) 30%
(D) 40%

2. At certain level of output the marginal product of labour (MP_L) is 8 and the marginal product of capital (MP_K) is 10. If the firm adds one unit of labour, but wants its output to remain the same, the firm should reduce units of capital by :

- (A) 10
(B) 0.8
(C) 1.25
(D) 1.00

1. समजा एका रोख्याची विक्री किंमत 400 रु. आहे. या रोख्यावर (-120 रु.) किंवा (200 रु.) असा परतावा मिळण्याची समान शक्यता आहे. या रोख्यावरील अपेक्षित परतावा हा इतका असेल :

- (A) 10%
(B) 20%
(C) 30%
(D) 40%

2. उत्पादनाच्या विशिष्ट पातळीला श्रमिकाचे सीमान्त उत्पादन फल (MP_L) 8 आहे आणि भांडवलाचे सीमान्त उत्पादन फल (MP_K) 10 आहे. जर उद्योगसंस्थेने श्रमिकाची मात्रा एका नगाने वाढवली आणि उद्योगसंस्थेला उत्पादनाची पातळी स्थिर राखावयाची असेल, तर उद्योगसंस्थेने भांडवल इतक्या मात्रेने कमी करायला हव्यात :

- (A) 10
(B) 0.8
(C) 1.25
(D) 1.00

3. In the kinked demand model, if the demand shifts rightwards due to change in market conditions, the price :
- (A) will remain unchanged
 (B) will increase
 (C) will decrease
 (D) may increase or decrease
4. Williamson's Managerial utility function *does not* include :
- (A) S = Staff expenditure
 (B) M = Managerial emoluments
 (C) π_D = Discretionary profit
 (D) I_D = Discretionary investment
5. **Assertion (A)** : In Cournot's model both firms producing monopoly output is not Nash equilibrium.
Reason (R) : Because firms do not make binding commitment to produce the agreed output.
- (A) Both (A) and (R) are correct and (R) is a correct explanation for (A)
 (B) Both (A) and (R) are correct and (R) is an incorrect explanation for (A)
 (C) (A) is incorrect and (R) is correct
 (D) (A) is correct and (R) is incorrect
3. खाच असलेल्या मागणी वक्राच्या प्रतिमानात बाजार परिस्थितीमुळे जर मागणी वक्राचे उजवीकडे स्थलांतर झाले, तर किंमत :
- (A) बदलणार नाही
 (B) वाढेल
 (C) कमी होईल
 (D) वाढेल किंवा कमी होईल
4. विलियमसनच्या व्यवस्थापकीय उपयोगिता फलनात याचा समावेश होत नाहीत :
- (A) S = कर्मचाऱ्यांवरील खर्च
 (B) M = व्यवस्थापकीय मोबदला
 (C) π_D = स्वेच्छामूलक नफा
 (D) I_D = स्वेच्छामूलक गुंतवणूक
5. **विधान (A)** : कुर्नोच्या द्विजनाधिकाराच्या प्रतिमानात दोन उद्योगसंस्थांनी मक्तेदारी उत्पादन करणे हा नॅशचा समतोल नसतो
कारण (R) : कारण ठरविलेले उत्पादन करण्याची पक्की बांधिलकी उद्योगसंस्था करीत नाहीत
- (A) (A) आणि (R) दोनही बरोबर आणि (R) हे (A) चे बरोबर स्पष्टीकरण
 (B) (A) आणि (R) दोनही बरोबर आणि (R) हे (A) चे चुकीचे स्पष्टीकरण
 (C) (A) हे चूक आणि (R) हे बरोबर
 (D) (A) हे बरोबर आणि (R) हे चूक

6. If workers substitution effect for leisure is larger than income effect when wage rate rises :
- (A) Labour supply curve will be backward sloping
- (B) Labour supply curve will have usual upward slope
- (C) Labour supply curve will be horizontal
- (D) Labour supply curve will be vertical
7. The greatest good for the greatest number is a dictum associated with the name of :
- (A) Alfred Marshall
- (B) Nicholas Kaldor
- (C) Jeremy Bentham
- (D) A. Bergson
8. Perfect competition achieves a Pareto optimal allocation of two goods between two people because :
- (A) Both of them have same preference
- (B) Both of them face same price
- (C) Both of them consume the same quantity of both goods
- (D) Goods are homogenous
6. वेतनदर वाढल्यावर श्रमिकांचा आरामाचा पर्यायता परिणाम उत्पन्न परिणामापेक्षा जास्त असेल तर :
- (A) श्रमिकांचा पुरवठा वक्र मागे वळणारा असतो
- (B) श्रमिकांच्या पुरवठा वक्र नेहमीसारखा चढत जाणारा असतो
- (C) श्रमिकांचा पुरवठा वक्र क्षितिज समांतर असतो
- (D) श्रमिकांचा पुरवठा वक्र क्षितिजलंब असतो
7. 'जास्तीत जास्त लोकांचे जास्तीत जास्त कल्याण' हे तत्व यांच्या नावाशी संबंधित आहे :
- (A) आल्फ्रेड मार्शल
- (B) निकोलस काल्डर
- (C) जेरेमी बेंथॅम
- (D) ए. बर्गसन
8. पूर्ण स्पर्धेत दोन वस्तूंचे दोन व्यक्तींमधील होणारे वाटप पॅरेटो इष्टतम असते कारण :
- (A) दोघांचीही पसंती समान असते
- (B) किंमती दोघांनाही समान असतात
- (C) दोघेही दोनही वस्तूंच्या समान मात्रांचा उपभोग घेतात
- (D) वस्तू एकजिनसी असतात

9. Prisoner's dilemma is an example of :
- (A) Sub-optimal solutions in Game Theory
 (B) Mixed strategy in Game Theory
 (C) Saddle point solution in Game Theory
 (D) Zero sum game
10. W. Leontief's name is associated with :
- (A) Input-output analysis
 (B) Game theory
 (C) Linear programming
 (D) Non-collusive oligopoly
11. Match the following and select the correct answer from the codes given below :

List I		List II	
(a)	A. C. Pigou	(i)	Statistical Cost Analysis
(b)	J. Johnson	(ii)	Laws of Returns under competitive conditions
(c)	J. Robinson	(iii)	Economics of Imperfect Competition
(d)	P. Sraffa	(iv)	Economics of Welfare

Codes :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(B)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(C)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(D)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

9. कैद्याच्या विकल्पजाल हे उदाहरण याचे आहे :
- (A) खेळ सिद्धान्तातील उपइष्टतम सोडवणूक
 (B) खेळ सिद्धान्तातील मिश्र व्यूहरचना
 (C) खेळ सिद्धान्तातील खोगीर बिंदू
 (D) शून्य बेरीज खेळ
10. डब्ल्यू. लिऑंटीफ यांचे नाव याच्याशी संबंधित आहे :
- (A) आदान-प्रदान विश्लेषण
 (B) खेळ सिद्धान्त
 (C) रेखीय कार्यक्रम
 (D) असंघटित अल्पजनाधिकार
11. खालील जोड्या लावा आणि दिलेल्या संकेतातून योग्य उत्तर निवडा :

List I		List II	
(a)	ए. सी. पिगू	(i)	खर्चाचे सांख्यिकी विश्लेषण
(b)	जे. जॉन्सन	(ii)	पूर्ण स्पर्धेच्या परिस्थितीतील अनुमाप प्रत्याय
(c)	जे. रॉबिन्सन	(iii)	अपूर्ण स्पर्धेचे अर्थशास्त्र
(d)	पी. स्राॅफ	(iv)	कल्याणाचे अर्थशास्त्र

संकेत :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(B)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)
(C)	(ii)	(i)	(iii)	(iv)
(D)	(ii)	(iii)	(iv)	(i)

12. Suppose AB and CD are two demand curves parallel to each other and CD lies rightwards to AB. E and E_1 are points on AB and CD respectively at price n_1 and n_2 are elasticities at E and E_1 :
- (A) $n_1 < n_2$
 (B) $n_2 < n_1$
 (C) $n_1 = n_2$
 (D) $n_1 = n_2 = 1$
13. A competitive firm's supply curve is its :
- (A) Entire MC curve
 (B) Rising part of MC curve
 (C) MC curve above the minimum point of the AVC curve
 (D) MC curve above the minimum point of the ATC curve
14. Indifference curve derived under Revealed Preference Theory passes through :
- (A) Superior zone
 (B) Ignorance zone
 (C) Ignorance zone to superior zone
 (D) Inferior to superior zone
12. समजा AB आणि CD हे एकमेकांना समांतर असणारे दोन मागणी वक्र आहेत आणि CD ह्या AB च्या उजवीकडे आहे. E आणि E_1 हे अनुक्रमे एका विशिष्ट किंमतीला असणारे AB आणि CD वरील बिंदू आहेत आणि n_1 आणि n_2 या E आणि E_1 वरील लवचिकता आहेत :
- (A) $n_1 < n_2$
 (B) $n_2 < n_1$
 (C) $n_1 = n_2$
 (D) $n_1 = n_2 = 1$
13. स्पर्धेच्या परिस्थितीतील पुरवठा वक्र हा असा असतो :
- (A) संपूर्ण सीमान्त खर्च वक्र
 (B) सीमान्त खर्च वक्राचा चढत जाणारा भाग
 (C) सरासरी बदलत्या खर्चाच्या किमान बिंदूच्या वरील सीमान्त खर्च वक्राचा भाग
 (D) सरासरी एकूण खर्च वक्राच्या किमान बिंदूच्या वरील सीमान्त खर्चाचा भाग
14. प्रकट पसंती सिद्धान्तावरून काढलेले समवृत्ती वक्र हे या मधून जाताल :
- (A) श्रेष्ठ प्रभाग
 (B) अज्ञात प्रभाग
 (C) अज्ञात प्रभागातून श्रेष्ठ प्रभागाकडे
 (D) हलक्या प्रभागाकडून श्रेष्ठ प्रभागाकडे

15. Consider the budget line for commodity X and Y drawn for the following market situation : Consumer's income Rs. 200, $P_X = 4$ and $P_Y = 8$. Suppose X is restricted at 25 units. The budget line at 25 units of X :
- (A) will become flatter
 (B) will become steeper
 (C) will become steeper and shift outwards
 (D) the budget set will be cut-off
16. If investment function becomes unresponsive to interest rate, then :
- (A) Fiscal policy becomes ineffective
 (B) Fiscal policy becomes effective
 (C) Monetary policy becomes effective
 (D) Both fiscal and monetary policy are effective
17. If a growth rate of 10 percent is to be achieved and the capital-output ratio 4, then the savings rate should be (from Solow model) :
- (A) 30 per cent
 (B) 20 per cent
 (C) 35 per cent
 (D) 40 per cent
15. X आणि Y वस्तूंसाठी खालील बाजार परिस्थिती असतांना काढलेली अंदाजपत्रक रेषा लक्षात घ्या : उपभोक्त्याचे उत्पन्न = 200 रु., $P_X = 4$, $P_Y = 8$. समजा X वस्तूच्या 25 नगांनंतर कुंठित केला, तर X च्या 25 नगांनंतर अंदाजपत्रक रेषा :
- (A) अधिक पसरट होईल
 (B) अधिक चढी होईल
 (C) अधिक चढी होईल आणि उजवीकडे सरकेल
 (D) अंदाजपत्रकातील संच बाहेर जातील म्हणजेच अंदाजपत्रक रेषा तुटेल
16. जर गुंतवणूक फलन व्याजदराला प्रतिसाद देईनासे झाले, तर :
- (A) राजकोषीय धोरण अपरिणामकारक ठरते
 (B) राजकोषीय धोरण परिणामकारक ठरते
 (C) मौद्रिक धोरण परिणामकारक ठरते
 (D) राजकोषीय धोरण आणि मौद्रिक धोरण ही दोनही धोरणे परिणामकारक ठरतात
17. जर 10 टक्के वृद्धीदर गाठण्याचे उद्दिष्ट असेल आणि भांडवल-उत्पादन गुणोत्तर हे 4 असेल, तर (सोलोच्या प्रारूपानुसार) बचत दर इतका असायला हवा :
- (A) 30 टक्के
 (B) 20 टक्के
 (C) 35 टक्के
 (D) 40 टक्के

18. Choose the right answer from the options A to D given below :

Assertion (A) : In the classical system, aggregate demand and aggregate supply curves may never intersect whereas in the Keynesian system, they will always intersect although not necessarily at the full-employment level.

Reasoning (R) : The Keynesian system has money wage rigidity below full-employment level, leading to an upward rising aggregate supply curve. On the other hand in the classical system, under full flexibility of wage and price, aggregate supply curve is a vertical line.

- (A) (A) is incorrect and (R) is correct
 (B) (A) is correct and (R) is incorrect
 (C) (A) is correct and (R) is correct
 (D) (A) is incorrect and (R) is incorrect

18. खाली दिलेल्या A ते D पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा :

विधान (A) : अभिमत पंथीय पद्धतीत एकूण मागणी वक्र आणि एकूण पुरवठा वक्र एकमेकांना कधीच छेदत नाहीत परंतु केन्सच्या पद्धतीत ते एकमेकांना नेहमीच छेदतात परंतु हा छेदन बिंदू पूर्ण रोजगाराच्या पातळीला असतोच असे नाही

कारण (R) : केन्सच्या पद्धतीत पूर्ण रोजगाराच्या पातळीच्या खाली वेतन दर ताढर असतात, आणि त्यामुळे पुरवठा वक्र हा डावीकडून उजवीकडे चढत जाणारा असतो. या उलट अभिमत पंथीय पद्धतीत वेतन आणि किंमतीत पूर्ण नम्यता असल्यामुळे एकूण पुरवठा वक्र हा क्षितिजलंब असतो.

- (A) (A) चूक आणि (R) बरोबर
 (B) (A) बरोबर आणि (R) चूक
 (C) (A) बरोबर आणि (R) बरोबर
 (D) (A) चूक आणि (R) चूक

19. Select the *correct* match for the following by using codes given below :

- (a) Capital inflow (i) Franco Modigliani
 (b) Human capital (ii) Robert Mundell
 and growth
 (c) Upper turning (iii) Robert Lucas
 point
 (d) Life-cycle theory (iv) John Hicks

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
 (A) (iv) (iii) (ii) (i)
 (B) (iii) (ii) (i) (iv)
 (C) (ii) (iii) (iv) (i)
 (D) (i) (iii) (ii) (iv)

20. If planned saving is greater than planned investment :

- (A) Output will increase
 (B) Output will decrease
 (C) Output will not change
 (D) The effect on output will be ambiguous

19. खाली दिलेल्या संकेतातून योग्य जोडी शोधा :

- (a) भांडवलाचा अंतर्गामी (i) फ्रँको मॉडिग्लियानी
 प्रवाह
 (b) मानवी संसाधन आणि (ii) रॉबर्ट मुंडेल
 वृद्धी
 (c) वरचा वळण बिंदू (iii) रॉबर्ट ल्युकास
 (d) जीवनक्रम परिकल्पना (iv) जॉन हिक्स

संकेत :

- (a) (b) (c) (d)
 (A) (iv) (iii) (ii) (i)
 (B) (iii) (ii) (i) (iv)
 (C) (ii) (iii) (iv) (i)
 (D) (i) (iii) (ii) (iv)

20. जर योजित बचत योजित गुंतवणूकीपेक्षा जास्त असेल, तर :

- (A) उत्पादन वाढेल
 (B) उत्पादन घटेल
 (C) उत्पादन बदलणार नाही
 (D) उत्पादनावरील परिणामात संदिग्धता असेल

21. Suppose real income decreases. This will lead the equilibrium rate of interest in money market to :
- (A) decrease
(B) increase
(C) remain the same
(D) either increase or decrease depending upon the value of elasticity of negatively sloping money demand curve at initial equilibrium.
22. In simple Keynesian economics, the equality between savings and investments is brought about by :
- (A) Rate of interest
(B) Bringing the economy to full employment level
(C) Income
(D) Reduction in consumption
23. According to Keynes, investment is influenced by :
- (A) Price
(B) Income
(C) Marginal Efficiency of Capital
(D) Wages
21. समजा वास्तव उत्पन्नात घट झाली. यामुळे पैशाच्या बाजारातील समवतोल व्याजदर :
- (A) कमी होईल
(B) वाढेल
(C) तोच राहिल
(D) वाढेल का कमी होईल हे मूळ समतोलापाशी असणाऱ्या पैशाच्या मागणी वक्राच्या लवचिकतेच्या मूल्यावर अवलंबून असेल (पैशाचा मागणी वक्र उणे प्रवणतेचा आहे.)
22. केन्सच्या साध्या प्रतिमानात बचत आणि गुंतवणूक यातील समानता यामुळे घडून येणे :
- (A) व्याजदर
(B) अर्थव्यवस्था पूर्ण रोजगाराच्या परिस्थितीला आणून
(C) उत्पन्न
(D) उपभोगातील घट
23. केन्सच्या मते गुंतवणूकीवर यामुळे परिणाम होतो :
- (A) किंमत
(B) उत्पन्न
(C) भांडवलची सीमान्त कार्यक्षमता
(D) वेतन

24. Keynesian cross refers to a diagram having :
- (A) Intersection of aggregate expenditure and 45° line
- (B) Intersection of consumption function and investment function
- (C) Intersection of investment function and 45° line
- (D) Intersection of export function and import function
25. The ratio of change in income to a change in investment is called as :
- (A) Accelerator
- (B) Consumption function
- (C) Multiplier
- (D) Marginal Efficiency of Capital
26. Given the consumption function :
- $$C = 100 + 0.9Y$$
- What is the multiplier ?
- (A) 0.09
- (B) 10.0
- (C) 0.9
- (D) 9.00
24. ज्या आकृतीत खालील बाब दर्शवलेली असते तिला 'केन्शीय क्रॉस' असे म्हटले जाते :
- (A) क्ष अक्षाशी 45° चा कोन करून आरंभ-स्थानातून जाणारी रेषा आणि एकूण खर्च रेषा यांचा छेदन बिंदू
- (B) उपभोग फलन आणि गुंतवणूक फलन यांचा छेदन बिंदू
- (C) क्ष अक्षाशी 45° चा कोन करून आरंभस्थानातून जाणारी रेषा आणि गुंतवणूक फलन यांचा छेदन बिंदू
- (D) निर्यात फलन आणि आयात फलन यांचा छेदन बिंदू
25. गुंतवणूकीतील बदल आणि उत्पन्नातील बदल यांचे गुणोत्तर म्हणजे :
- (A) त्वरक
- (B) उपभोग फलन
- (C) गुणक
- (D) भांडवलाची सीमान्त कार्यक्षमता
26. समजा उपभोग फलन असे असेल :
- $$C = 100 + 0.9Y$$
- तर गुणकाचे मूल्य असे असेल :
- (A) 0.09
- (B) 10.0
- (C) 0.9
- (D) 9.00

27. Assume consumption function of an economy to be $C = 30 + 0.8Y$. Investment is Rs. 40 crore. Then, the equilibrium level of income is :
- (A) Rs. 700 crore
(B) Rs. 350 crore
(C) Rs. 560 crore
(D) Rs. 140 crore
28. Which one of the following saving functions corresponds to the investment multiplier of 5 ?
- (A) $S = -28 + 0.25Y$
(B) $S = -40 + 0.75Y$
(C) $S = -60 + 0.20Y$
(D) $S = -75 + 0.60Y$
29. Less sensitive investment spending to changes interest rate, the IS curve becomes :
- (A) Steeper
(B) Flatter
(C) Positive
(D) Zero
30. Milton Friedman argues that consumption is proportional to :
- (A) Taxes
(B) Price Level
(C) Transitory Income
(D) Permanent Income
27. अर्थव्यवस्थेसाठी असणारे उपभोग फलन :
 $C = 30 + 0.8Y$
गुंतवणूक 40 कोटी रु. आहे असे समजा. अशा परिस्थितीतील उत्पन्नाची पातळी ही एवढी असेल :
(A) 700 कोटी रु.
(B) 350 कोटी रु.
(C) 560 कोटी रु.
(D) 140 कोटी रु.
28. खालील बचत फलनांपैकी कुठल्या बचत फलनात गुंतवणूक गुणक 5 आहे असे अभिप्रेत आहे ?
(A) $S = -28 + 0.25Y$
(B) $S = -40 + 0.75Y$
(C) $S = -60 + 0.20Y$
(D) $S = -75 + 0.60Y$
29. जर गुंतवणूक व्याजदराला कमी प्रमाणात प्रतिसाद देत असेल तर IS वक्र हा :
(A) अधिक चढा होतो
(B) अधिक पसरट होतो
(C) धन होतो
(D) शून्य होतो
30. मिल्टन फ्रीडमनचा युक्तिवाद असा आहे की उपभोग हे याच्याशी प्रमाणशीर आहे :
(A) कर
(B) किंमत पातळी
(C) अस्थायी उत्पन्न
(D) कायम उत्पन्न

31. The theory of unbalanced growth was proposed by which economist ?
- (A) Albert Hirschman
(B) Amartya Sen
(C) H. Leibenstein
(D) Hans Singer
32. Laws of Kaldor growth model essentially exhibit relationship between :
- (A) Savings and investment in economy
(B) Urbanisation and economic development process
(C) Industrial growth and development process
(D) Demographic dividend and regional disparities of development
33. How does economic development process gain due to population increase ?
- (A) By demand induced investment
(B) By rapid urbanisation
(C) By increase in productivity
(D) By strengthening of the institutional framework
31. असंतुलित वृद्धीचा सिद्धान्त कोणी मांडला ?
- (A) आल्बर्ट हर्शमन
(B) अमर्त्य सेन
(C) एच. लाइबेनस्टाइन
(D) हान्स सिंगर
32. कॅल्डॉरच्या वृद्धी प्रतिमानातील नियम हे मूलतः कशामधील संबंध दर्शवितात ?
- (A) अर्थव्यवस्थेतील बचत आणि गुंतवणूक
(B) नागरीकरण आणि आर्थिक विकासाची प्रक्रिया
(C) औद्योगिक वृद्धी आणि विकास प्रक्रिया
(D) लोकसंख्यात्मक लाभ आणि विकासातील प्रादेशिक विषमता
33. आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेला लोकसंख्या वाढीमुळे कसा लाभ होतो ?
- (A) मागणी उत्प्रेरित गुंतवणुकीमुळे
(B) वेगवान नागरीकरणामुळे
(C) उत्पादकतेतील वाढीमुळे
(D) संस्थात्मक चौकटीच्या दृढीकरणामुळे

34. The practice of 'Big Push' approach in the development strategy helps :

- (A) in mobilizing idle savings for investment
- (B) reducing inter-regional disparities of development
- (C) in reducing divergence between the private and social returns on investment
- (D) in opening markets for agricultural produce

35. Match W. W. Rostow's stages of growth with their implications :

(a) Traditional	(i) Application of modern technology
(b) Transitional	(ii) Self-sustaining economic growth
(c) Take-off	(iii) 10% of GDP invested for self-sustaining of growth
(d) Maturity	(iv) High proportion of work-force in subsistence agriculture sector

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(B)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(C)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(D)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

34. विकासाच्या व्यूहामध्ये 'मोठा धक्का' दृष्टिकोनाचे आचरण कसे उपयोगी ठरते ?

- (A) गुंतवणुकीसाठी निष्क्रिय बचती गतिमान करून
- (B) विकासातील प्रादेशिक विषमता कमी करून
- (C) गुंतवणुकीवरील खाजगी व सामाजिक परतात्यांमधील तफावत कमी करून
- (D) शेतमालासाठी बाजारपेठा खुल्या करून

35. रोस्टो यांच्या विकासाच्या टप्प्यांचा त्यांच्या ध्वनितार्थांशी जोड्या लावा :

(a) पारंपरिक	(i) आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर
(b) संक्रमणात्मक	(ii) स्वयंपोषक आर्थिक वृद्धी
(c) उड्डाण	(iii) वृद्धीच्या स्वयंपोषणासाठी राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या 10% एवढी गुंतवणूक
(d) प्रौढवस्था	(iv) श्रमिक वर्गाचे मोठे प्रमाण निर्वाही कृषी क्षेत्रामध्ये

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(i)	(ii)	(iii)	(iv)
(B)	(iv)	(i)	(iii)	(ii)
(C)	(ii)	(iv)	(i)	(iii)
(D)	(iv)	(iii)	(ii)	(i)

36. Which of the following is the major limitation of the 'Big Push' type of developmental strategy ?
- (A) Lack of foreign exchange earning
(B) Resources of required scale not available
(C) Inadequate flow of FDI
(D) Lack of political will on the part of Government
37. "Given a limited amount of investment resources and a series of proposed investment projects whose total cost exceeds the available resources, then we need to pick out first those projects that will make the greatest contribution to development relative to their cost". Which of the following approach/strategy/doctrine is relevant in the above scenario ?
- (A) Big Push
(B) Critical Minimum Efforts
(C) Balanced Growth
(D) Unbalanced Growth
36. विकास व्यूहामधील 'मोठा धक्का' ह्या प्रकारावरील प्रमुख मर्यादा कोणती ?
- (A) विदेशी चलनाची उपुऱ्या प्रमाणात कमाई
(B) पुरेशा मोठ्या अनुमापात सामग्री उपलब्ध नसणे
(C) विदेशी प्रत्यक्ष गुंतवणुकीचा अपुरा प्रवाह
(D) शासनाच्या बाजूने राजकीय इच्छाशक्तीचा अभाव
37. गुंतवणूक सामग्री मर्यादित आकारात उपलब्ध असताना आणि एकूण खर्च उपलब्ध सामग्री-पेक्षा अधिक असलेली प्रस्तुत गुंतवणूक प्रकल्पांची मालिका असताना, मग आपल्याला प्रथम ते प्रकल्प निवडावे लागतात जे त्यांच्या खर्चाच्या तुलनेत विकासात सर्वात मोठे योगदान करू शकतील. खालीलपैकी कोणता दृष्टिकोन/व्यूह/तत्त्व वरील परिस्थितीमध्ये उचित ठरेल ?
- (A) मोठा धक्का
(B) कळीचे न्यूनतम प्रयत्न
(C) संतुलित वृद्धी
(D) असंतुलित वृद्धी

38. The indicative ceiling of 39.5% of Centre's Gross receipts as transfer to States from all channels is recommended by :
- (A) Tenth Finance Commission
 (B) Eleventh Finance Commission
 (C) Twelfth Finance Commission
 (D) Thirteenth Finance Commission
39. The 80th Amendment of the Constitution facilitates sharing of the net proceeds of :
- (A) All Central Taxes
 (B) All Direct Taxes
 (C) All Indirect Taxes
 (D) Goods and Services Tax
40. Distributive effects of taxes are called :
- (A) Burden of Tax
 (B) Incidence of Tax
 (C) Budget Incidence
 (D) Least Burden of Tax
41. If the effective Revenue Deficit is zero, the entire Fiscal Deficit would be spent on :
- (A) Non-plan Expenditure
 (B) Total Revenue Expenditure
 (C) Capital Expenditure
 (D) Non-plan Revenue Expenditure
38. केंद्र सरकारच्या एकूण महसुलातून राज्यांना सर्व मार्गाने वाटप केल्या जाणाऱ्या महसुलाची 39.5 टक्के या सूचक कमाल मर्यादेची कोणत्या वित्त आयोगाने शिफारस केली ?
- (A) दहावा वित्त आयोग
 (B) आकरावा वित्त आयोग
 (C) बारावा वित्त आयोग
 (D) तेरावा वित्त आयोग
39. भारतीय राज्यघटनेच्या 80व्या दुरुस्तीमुळे केंद्र आणि राज्यांमध्ये कोणत्या निव्वळ महसुलाच्या वाटपाची सोय झाली ?
- (A) सर्व केंद्रीय करांच्या
 (B) सर्व प्रत्यक्ष करांच्या
 (C) सर्व अप्रत्यक्ष करांच्या
 (D) वस्तू व सेवा करांच्या
40. कराचे वितरणात्मक परिणाम म्हणजे काय ?
- (A) कर भार
 (B) कर आपात
 (C) अर्थसंकल्पीय आपात
 (D) कराचा कमीत कमी भार
41. जर प्रभावी महसुली तूट शून्य असेल, तर संपूर्ण राजकोषीय तूट कोणत्या बाबीवर खर्च केली जाते ?
- (A) योजनेतर खर्च
 (B) एकूण महसुली खर्च
 (C) भांडवली खर्च
 (D) योजनेतर महसुली खर्च

42. Which one of the following is *not* reckoned in computing Central Government's Fiscal Deficit ?
- (A) Part of National Small Saving Fund which has been invested in State Government's Securities
 (B) External Debt
 (C) Cash Management Bill
 (D) Market Loan
43. During the period 2010-11 interest payments as proportion to net tax revenue of Central Government was :
- (A) 42.9 percent
 (B) 46.7 percent
 (C) 41.1 percent
 (D) 38.9 percent
44. 'A' : Mercantilists believed that all countries can prosper simultaneously.
 'B' : Mercantilists believed in trade restrictions and export growth.
 Make the *correct* choice :
- (A) Statement 'A' is correct and statement 'B' is incorrect
 (B) Statement 'A' is incorrect and statement 'B' is correct
 (C) Both statements 'A' and 'B' are correct
 (D) Both statements 'A' and 'B' are incorrect
42. केंद्र सरकारच्या राजकोषीय तुटीत खालीलपैकी कशाची गणना केली जात नाही ?
- (A) राष्ट्रीय अल्पबचतीचा भाग जो राज्य सरकारांच्या प्रतिभूतित गुंतवला जातो
 (B) विदेशी कर्ज
 (C) रोख व्यवस्थापकीय प्रपत्र
 (D) बाजार कर्ज
43. 2010-11 या वर्षी केंद्र सरकारच्या निव्वळ महसुलाच्या किती टक्के व्याज भूगतान होते ?
- (A) 42.9 टक्के
 (B) 46.7 टक्के
 (C) 41.1 टक्के
 (D) 38.9 टक्के
44. 'A' : व्यापारवाद्यांचा असा विश्वास होता की सर्व देश एकाच वेळी समृद्ध होऊ शकतात.
 'B' : व्यापारवाद्यांचा व्यापार नियंत्रण आणि निर्यात वृद्धिवर विश्वास होता.
 योग्य निवड करा :
- (A) विधान 'A' बरोबर आहे आणि विधान 'B' चूक आहे
 (B) विधान 'A' चूक आहे आणि विधान 'B' बरोबर आहे
 (C) 'A' आणि 'B' ही दोन्ही विधाने बरोबर आहेत
 (D) 'A' आणि 'B' ही दोन्ही विधाने चूक आहेत

45. Predatory dumping is :

- (A) Dumping of agricultural products abroad
- (B) A response to other country's dumping
- (C) A temporary sale of commodity at a lower price abroad in order to drive foreign producer out of business
- (D) Decreasing the dumping duty to increase a country's exports

46. Constant elasticity of substitution (CES) production function exhibits :

- (A) A constant elasticity of substitution between labour and capital
- (B) A constantly varying degree of elasticity of substitution between labour and capital
- (C) Constant and unitary elasticity of substitution between labour and capital
- (D) Varying degree of elasticity of substitution between labour and capital based on the marginal quantities

45. स्पर्धकभक्षी अवपुंजन म्हणजे :

- (A) कृषी उत्पादनांचे परदेशात अवपुंजन करणे
- (B) दुसऱ्या देशाच्या अवपुंजनास प्रतिसाद
- (C) परदेशी उत्पादकास बाजारपेठेतून घालविण्याकरीता वस्तूची अल्प किंमतीस तात्पुरती विक्री
- (D) देशाची निर्यात वाढ होण्यासाठी अवपुंजन शुल्क कमी करणे

46. पर्यायता उत्पादन फलनाची स्थिर लवचिकता असे दर्शविते .....

- (A) श्रम आणि भांडवल पर्यायतेची स्थिर लवचिकता
- (B) श्रम आणि भांडवल पर्यायता लवचिकतेचे सातत्याने बदलणारे प्रमाण
- (C) श्रम आणि भांडवल पर्यायतेची स्थिर आणि एकक लवचिकता
- (D) श्रम आणि भांडवलाच्या सीमांत मात्रांवर आधारित सातत्याने बदलणारी पर्यायता लवचिकता

47. One of the significant impacts of the WTO on India's Foreign Trade Policy is :

- (A) Reduction in the peak import duty on non-agricultural products to 10 per cent along with phasing out of quantitative restrictions
- (B) Reduction in the peak import duty on agricultural products to 15 per cent along with quantitative restrictions on agricultural imports
- (C) Reduction in the peak import duty on non-agricultural products to 15 per cent along with phasing out of quantitative restrictions
- (D) Reduction in the peak import duty on technology to 15 per cent along with allowing quantitative restrictions

47. भारताच्या परकिय व्यापार धोरणावरील जागतीक व्यापार संघटनेचा एक महत्वाचा परिणाम असा आहे :

- (A) संख्यात्मक नियंत्रणाने टप्याटप्याने दूर करण्या बरोबरच बिगर कृषी उत्पादनांवरील उच्चतम आयात शुल्क 10 टक्क्यांपर्यंत कमी करणे
- (B) कृषी आयातींवरील संख्यात्मक नियंत्रणांसहीत कृषी उत्पादनांच्या आयातीवरील उच्चतम आयात शुल्क 15 टक्क्यांपर्यंत कमी करणे
- (C) संख्यात्मक नियंत्रणे टप्याटप्याने दूर करण्या बरोबरच बिगर कृषी उत्पादनांच्या आयातीवरील उच्चतम आयात शुल्क 15 टक्क्यांपर्यंत कमी करणे
- (D) संख्यात्मक नियंत्रणांसहीत फक्त तंत्रज्ञानावरील उच्चतम आयात शुल्क 15 टक्क्यांपर्यंत कमी करणे

48. As a member of the WTO :

- (A) A country can refuse to bind a tariff rate on a commodity and it does not need to promise the member countries about the tariff on that commodity
- (B) A country binds a tariff rate by committing that it will not raise tariff on that product beyond the bound level
- (C) A country does not need to bind itself about the tariff rate on the product and it has the freedom of raising tariff according to its developmental priorities
- (D) A country binds a tariff rate by committing that it will not raise tariff on the inputs of that product

49. An optimum currency area refers to :

- (A) A group of nations who enter into preferred trade agreements
- (B) A group of nations whose currencies have permanently fixed exchange rates
- (C) Nations in customs union who use a common currency
- (D) Nations with multilateral trade agreements

48. जागतीक व्यापार संघटनेचा सदस्य या नात्याने .....

- (A) देश एखाद्या वस्तूवरील शुल्क दर निश्चीती नाकारू शकतो आणि सदस्य देशांना संबंधीत वस्तूवरील शुल्कदरासंदर्भात आश्वस्त करण्याची आवश्यकता नाही
- (B) देश शुल्कदराविषयी स्वतःला बांधुन तेवून संबंधीत उत्पादनावरील शुल्क दर बंदिस्त पातळीपेक्षा वाढवीनार नाही अशी हमी देतो
- (C) देशाला शुल्कदरनिश्चीतीविषयी स्वतःवर बंधनाची आवश्यकता नसून देशाला त्याच्या विकासाविषयक प्राधान्यक्रमानुसार शुल्कदर निश्चीतीचे स्वातंत्र्य आहे
- (D) देश शुल्क दर बांधुन घेवून संबंधीत उत्पादनावरील शुल्क दर वाढवीनार नाही असे बचन देतो

49. पर्याप्त चलनक्षेत्र ..... ध्वनीत करते.

- (A) प्राधान्य व्यापार करारांतर्गत देशांच्या समुहाने एकत्र येणे
- (B) देशांचा असा समुह की ज्यांच्या चलनाचे विनिमय दर कायमस्वरूपी निश्चीत असतात
- (C) समान चलन वापरणाऱ्या देशांचा मुक्त व्यापार संघ
- (D) बहुदेशीय व्यापार करारांतर्गत देश

50. In a managed floating exchange rate system :

- (A) Nation's monetary authorities will intervene in foreign exchange markets to reduce short-term volatility
- (B) Only a common monetary authority of nations can intervene in foreign exchange markets
- (C) Exchange rate fluctuations are moderated by using monetary policy
- (D) All nations accept the market determined exchange rates

51. The Cash Reserve Ratio (CRR) is used by RBI to..... .

- (A) Influence the cost of credit
- (B) Lower margin requirements in the stock market
- (C) Influence the commercial banking system's volume of credit
- (D) Encourage savings in the economy

50. व्यवस्थापीय तरल विनिमय दर पद्धतीत :

- (A) अल्पकालीन चढउतार कमी करण्याकरीता देशाचे वित्तीय अधिकार मंडळ विदेशी विनिमय बाजारात हस्तक्षेप करते
- (B) फक्त देशांचे सामान्य वित्तीय अधिकार मंडळ विदेशी विनिमय बाजारात हस्तक्षेप करते
- (C) विनिमय दरातील चढउताराचे मौद्रीक धोरणाच्या सहाय्याने सौम्य केले जातात
- (D) सर्व राष्ट्रे बाजार निश्चित विनिमय दराचा स्विकार करतात

51. भारतीय रिझर्व बँकेकडून रोख राखीव गुणोत्तराचा वापर ..... साठी होतो.

- (A) कर्जाच्या व्याजदरावर परिणाम करणे
- (B) शेअर बाजारातील मर्यादा गरज घटवणे
- (C) व्यापारी बँकांच्या एकूण कर्जावर परिणाम करणे
- (D) अर्थव्यवस्थेत बचतींना उत्तेजन देणे

52. The bank rate of the RBI is used to :
- (A) Influence the prime lending rate of banks
- (B) Control the saving rate in the economy
- (C) Reduce unemployment in the economy
- (D) Control the inflation rate in the economy
53. The Industrial Development Bank of India (IDBI) was set up to :
- (A) Provide long-term finance to industry
- (B) Assist small-scale industries in private sector
- (C) Promote development of cottage and village industries
- (D) To re-finance the co-operative banks
54. The Industrial Credit and Investment Corporation of India (ICICI) is set up to :
- (A) Provide assistance for large and heavy industries
- (B) Promote mergers and acquisitions of companies
- (C) Provide finance for export and import trade
- (D) Develop small and medium industries in the private sector
52. भारतीय रिझर्व बँकेकडून बँकदराचा वापर ..... साठी होतो.
- (A) कर्जावरील मूलाधार व्याजदरावर परिणाम घडवून आणणे
- (B) अर्थव्यवस्थेतील बचतीच्या दरावर नियंत्रण ठेवणे
- (C) अर्थव्यवस्थेतील बेरोजगारी कमी करणे
- (D) अर्थव्यवस्थेतील किंमतवाढीच्या दरावर नियंत्रण ठेवणे
53. भारतीय औद्योगिक विकास बँकेची (IDBI) स्थापना ..... साठी करण्यात आली.
- (A) उद्योगक्षेत्रास दीर्घकालीन वित्तपुरवठा करणे
- (B) प्राधान्य क्षेत्रातील लघु उद्योगांना मदत करणे
- (C) लघु उद्योग व कुटिरोद्योगाच्या विकासाचे प्रवर्तन करणे
- (D) सहकारी बँकांना पुनर्वित्तसेवा देणे
54. भारतीय औद्योगिक पत व गुंतवणूक महामंडळ (ICICI) ची स्थापना ..... साठी करण्यात आली.
- (A) बड्या आणि अवजड उद्योगांना मदत करणे
- (B) कंपन्यांचे सामिलीकरण आणि परिग्रहणास उत्तेजन देणे
- (C) आयात आणि निर्यात व्यापारास वित्तपुरवठा करणे
- (D) खाजगी क्षेत्रात लघु आणि मध्यम उद्योग विकसित करणे

55. The average number of man days lost per worker during industrial disputes in recent times in India from public sector was low as compared to private sector. What can you say about this observation ?

- (A) This observation is true
 (B) This observation is false
 (C) This observation is incorrect because of lack of sufficient reliable data
 (D) This observation is applicable to post-reform period only

56. What can you say about the industrial development and dominating industries during that time period in India ?

Match Accordingly :

(i) 1955 to 1970's	(a) Engineering Goods
(ii) 1980-2000	(b) Heavy and Basic Industries
(iii) Post-2000 period	(c) Software and Consumer Goods
	(d) Primary Sector Industries

	(i)	(ii)	(iii)
(A)	(c)	(a)	(b)
(B)	(d)	(c)	(a)
(C)	(b)	(a)	(c)
(D)	(a)	(d)	(c)

55. भारतात नजिकच्या काळात खाजगी क्षेत्राच्या तुलनेने सार्वजनिक क्षेत्रातील दर कामगारामागील श्रम दिवसांच्या नुकसानीची सरासरी संख्या कमी होती. या निरीक्षणावरून तुम्ही काय म्हणाल ?

- (A) हे निरीक्षण बरोबर आहे
 (B) हे निरीक्षण चूक आहे
 (C) हे निरीक्षण चूक आहे कारण पुरेशी विश्वसनीय माहिती उपलब्ध नाही
 (D) हे निरीक्षण सुधारणा काळानंतरच्या कालखंडास लागू आहे

56. भारतातील औद्योगिक विकास व संबंधित कालखंडातील प्रभावी उद्योग यासंबंधी तुम्ही कार्य म्हणाल ?

जोड्या लावा :

(i) 1955 ते 1970 चे दशक	(a) अभियांत्रिकी वस्तू
(ii) 1980-2000	(b) अवजड व मूळभूत उद्योग
(iii) 2000 नंतरचा कालखंड	(c) ग्राहकोपयोगी वस्तू व सॉफ्टवेअर वस्तू
	(d) प्राथमिक क्षेत्र वस्तू

	(i)	(ii)	(iii)
(A)	(c)	(a)	(b)
(B)	(d)	(c)	(a)
(C)	(b)	(a)	(c)
(D)	(a)	(d)	(c)

57. The strategic sale of public sector enterprises such as VSNL, IPCL was the part of .....
- (A) Modernisation Programme
(B) Diversification Programme
(C) Export Promotion Programme
(D) Privatisation Programme
58. The National Housing Bank and NABARD can be termed as .....
- (A) Under-rating Institutions
(B) Refinancing Institutions
(C) Consulting Institutions
(D) Export Financing Institutions
59. "Population as the ultimate resource for development" is proposed by :
- (A) Coale and Hoover
(B) Simon
(C) Sidgwick
(D) Caldwell
60. The theory of optimum population based on maximisation of total welfare was put forward by :
- (A) Hirschmann
(B) Coale and Hoover
(C) Sidgwick
(D) Malthus
57. VSNL, IPCL अशा सार्वजनिक प्रमंडळांची डावपेचात्मक विक्री हा ..... कार्यक्रमामाचा भाग होता.
- (A) आधुनिकीकरण
(B) विविधीकरण
(C) निर्यात प्रवर्तन
(D) खासगीकरण
58. राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँक व नाबार्ड यांना ..... म्हणता येईल.
- (A) हमीधारक संस्था
(B) पुनर्वित्त संस्था
(C) सल्लासेवा संस्था
(D) निर्यात वित्तपुरवठादार संस्था
59. "विकासासाठीचा अंतिम स्रोत म्हणजे लोकसंख्या" हे कोणी मांडले ?
- (A) कोल आणि हूवर
(B) सायमन
(C) सिजविक
(D) कॉल्डवेल
60. एकूण कल्याणाच्या महत्तमीकरणावर आधारलेला इष्टतम लोकसंख्येचा सिद्धांत कोणी मांडला ?
- (A) हर्शमन
(B) कोल आणि हूवर
(C) सिजविक
(D) माल्थस

61. Provision for “environmental protection” was included in the Indian Constitution through the 42nd Constitutional Amendment passed in ..... .
- (A) 1956
(B) 1976
(C) 1986
(D) 1996
62. After 1965, the death rate in India began to fall and India entered the ..... stage of the demographic transition.
- (A) 1st
(B) 2nd
(C) 3rd
(D) 4th
63. Panchayati Raj Institutions in India are expected to emphasize :
- (A) Cooperative planning
(B) Functional planning
(C) Multilevel planning
(D) Indicative planning
64. The fruits of the first Green Revolution in India were generally seen during :
- (A) 1965-1970
(B) 1980-1985
(C) 1955-1965
(D) 1950-1955
61. “पर्यावरण संरक्षण’ साठीच्या तरतूदीचा समावेश भारतीय राज्यघटनेत 42व्या घटनादुरुस्तीमार्फत कोणत्या साली मंजूर झाला ?
- (A) 1956
(B) 1976
(C) 1986
(D) 1996
62. 1965 नंतर, भारतात मृत्यू दर कमी होऊ लागला आणि भारताने लोकसंख्या संक्रमणाच्या ..... टप्प्यात प्रवेश केला.
- (A) 1ल्या
(B) 2-्या
(C) 3-्या
(D) 4थ्या
63. भारतातील पंचायत राज संस्थांनी याकडे लक्ष देणे अभिप्रेत आहे :
- (A) सहकार नियोजन
(B) कार्यात्मक नियोजन
(C) बहुस्तरीय नियोजन
(D) दिशादर्शक नियोजन
64. भारतातील पहिल्या हरित क्रांतीची फळे साधारणपणे या कालखंडात दिसून आली :
- (A) 1965 ते 1970
(B) 1980 ते 1985
(C) 1955 ते 1965
(D) 1950 ते 1955

65. The Agricultural Prices Commission has been renamed as :
- (A) Agricultural Costs Commission
 (B) Commission for Agricultural Costs and Prices
 (C) Agricultural Costs and Rural Prices Commission
 (D) Agricultural and Rural Development Commission
66. During the Second Five Year Plan to Eleventh Five Year Plan period, the outlay on agriculture and allied sectors has ranged between ..... of the total plan outlay.
- (A) 20%—35%
 (B) 10%—25%
 (C) 19%—24%
 (D) 15%—25%
67. Which one of the following is *not* the cause of sub-division and fragmentation of land holdings in India ?
- (A) Pressure of population
 (B) Decline of joint family system
 (C) Impact of new technology
 (D) Extensive indebtedness among farmers
65. कृषी मुल्य आयोग अशा प्रकारे पुनर-नामीत करण्यात आला आहे :
- (A) कृषी खर्च आयोग
 (B) कृषी खर्च व किंमत आयोग
 (C) कृषी खर्च व ग्रामीण किंमत आयोग
 (D) कृषी व ग्रामीण विकास आयोग
66. दुसऱ्या ते अकराव्या पंचवर्षीक योजना काळात एकूण योजना तरतुदीपैकी कृषी सल्लग्न क्षेत्रावरील तरतुदी ..... दरम्यान राहिल्या.
- (A) 20%—35%
 (B) 10%—25%
 (C) 19%—24%
 (D) 15%—25%
67. भारतातील जमिनधारणेच्या विभाजन व तुकडीकरणाचे खालीलपैकी कोणते कारण नाही ?
- (A) लोकसंखेचा भार
 (B) एकत्र कुटुंब पद्धतीचा न्हास
 (C) नविन तंत्रज्ञानाचा परिणाम
 (D) शेतकऱ्यांमधील सार्वत्रीक कर्जबाजारीपणा

68. Arrange the following sources of irrigation in India in the descending order in terms of their coverage : tanks, canals, wells and tube-wells
- (A) Wells and Tube-wells, Tanks, Canals
 (B) Wells and Tube-wells, Canals, Tanks
 (C) Canals, Tanks, Wells and Tube-wells
 (D) Canals, Wells and Tube-wells, Tanks
69. Consider the linear demand curve $q = 30 - 2P$. If $P = 10$, then the consumer's surplus is :
- (A) 20
 (B) 30
 (C) 15
 (D) 25
70. Assume that the monopolist demand curve is given as $P = 80 - q$ and its $MC = 40$, then at the point of equilibrium, price elasticity is equal to :
- (A) 3
 (B) 4
 (C) 5
 (D) 1
68. भारताची खालील पाणीपुरवठ्याची साधने त्यांच्या व्याप्तीनुसार उतरत्या क्रमाने लावा :
- तलाव, पाट, विहिरी आणि कुपनलीका
- (A) विहिरी आणि कुपनलीका, तलाव, पाट
 (B) विहिरी आणि कुपनलीका, पाट, तलाव
 (C) पाट, तलाव, विहिरी आणि कुपनलीका
 (D) पाट, विहिरी आणि कुपनलीका, तलाव
69. $q = 30 - 2P$ हा रेषीय मागणी वक्र लक्षात घ्या. जर $P = 10$ असेल, तर उपभोक्त्याचे संतोषाधिक्य एवढे असेल :
- (A) 20
 (B) 30
 (C) 15
 (D) 25
70. $P = 80 - q$ हा मक्तेदाराचा मागणी वक्र गृहित धरा. जर $MC = 40$ असेल, तर समतोलाच्या बिंदूपास मागणीची किंमत लवचिकता एवढी असेल :
- (A) 3
 (B) 4
 (C) 5
 (D) 1

71. In dual linear programming problem for outputs maximisation of a firm the dual variables are interpreted as :

- (A) Imputed unit price
- (B) Imputed input price
- (C) Actual unit price
- (D) Actual input price

72. The following values are given in a 2-variable regression of Y on X :

$$\bar{Y} = 100, \bar{X} = 200, \hat{\beta} = 0.2$$

Then estimated value of intercept is :

- (A) 40
- (B) 180
- (C) 60
- (D) 170

73. B in BLUE means :

- (A) High R^2 value
- (B) All co-efficients have positive sign
- (C) Standard error of the estimator is minimum
- (D) F value is statistically significant

71. उद्योगसंस्थेचे उत्पादन महत्तम करण्यासाठीच्या द्विरेषीय प्रायोजनातील द्वि-चलांचा ध्वनितार्थ असा असतो :

- (A) गर्भित एकक किंमत
- (B) गर्भित आदान किंमत
- (C) प्रत्यक्ष एकक किंमत
- (D) प्रत्यक्ष आदान किंमत

72. Y च्या X वरील द्वि-चल प्रतीपगमनात खालील मूल्य दिलेल आहेत :

$$\bar{Y} = 100, \bar{X} = 200, \hat{\beta} = 0.2$$

अशा परिस्थीत छेदाचे अंदाजित मूल्य एवढे असेल :

- (A) 40
- (B) 180
- (C) 60
- (D) 170

73. BLUE मधील B चा अर्थ असा असतो :

- (A) R^2 चे उच्च मूल्य
- (B) सर्व सहगुणकांचे धन चिन्ह
- (C) आकलनाची मानकत्रुटी किमान आहे
- (D) F ची किंमत संख्याशास्त्रीय दृष्टीने लक्षणीय आहे

74. Autocorrelation problem occurs :

- (A) When lagged values are present
- (B) When error terms are independent
- (C) When error terms either increase or decrease
- (D) When independent variables are correlated

75. In a log-log model, β measures the effect of :

- (A) Unit change in X on unit change in Y
- (B) Percentage change in X on percentage change in Y
- (C) Unit change in X on percentage change in Y
- (D) Percentage change in X on unit change in Y

74. स्वयंसंबंधाची समस्या केव्हा उद्भवते ?

- (A) जेव्हा पश्चताजन्य मूल्यांचा समावेश होतो
- (B) जेव्हा त्रुटीपदे अनवलंबी असतात
- (C) जेव्हा त्रुटी पदे वाढतात किंवा कमी होतात
- (D) जेव्हा स्वचले परस्परावलंबी असतात

75. log-log नमुन्यामध्ये β ह्या ..... च्या परिणामाचे मापन करतो.

- (A) Y मधील प्रतिएकक बदलामुळे होणारा X मधील प्रतिएकक बदल
- (B) Y मधील प्रतिशत बदलामुळे होणारा X मधील प्रतिशत बदल
- (C) Y मधील प्रतिशत बदलामुळे होणारा X मधील प्रतिएकक बदल
- (D) Y मधील प्रतिएकक बदलामुळे होणारा X मधील प्रतिशत बदल

FEB - 11313/III

ROUGH WORK